

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1869

De S. Leonardo Conf. Corbiniaci Dicecesis Augustodunensis In Gallia
Nivernensi. Commentarius Prævius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70595)

DE S. LEONARDO CONF.

CORBINIACI DIOECESIS

AUGUSTODUNENSIS IN GALLIA NIVERNENSI

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

S. D.

Sancti a Leonardo Lemovicensi distinctio: ejus mentio in Martyrologiis:
Acta sat antiqua: quo tempore in Cenomaniam venerit, obieritque: quo
et quandonam ejus Corpus translatum fuerit.

CIRCA AN.
DLXX.
S. Leonardus,
a Cellensi et
Lemovicensi
dipersus.

Etribus, qui sæculo VI Galliam illustrarunt, hujus nominis Sanctis, Cellensi scilicet, Lemovicensi et Corbiniacensi, inserendus hodie Operi nostro venit Leonardus Corbiniacensis, seu ut aliis placet, Vendoperensis; prius enim cognomen a Corbiniaco, quo corpus ejus translatum fuit, posterius vero a Vendopera, ubi commoratus, mortuus ac sepultus fuit, derivatum est. Idcirco autem hunc Sanctum Corbiniaci potius, quam Vendoperæ in titulo signare malui, quod ibidem cultu gaudeat celebriori, nomenque suum tam oppido, quam monasterio, ut latius infra edisseram, communicaverit. Priusquam vero hagiologia Sanctum hunc commemorantia hic adferam, pauca præmittere libet de S. Leonardo Lemovicensi; hic enim, quod eodem fere tempore in Galliis floruerit, a nonnullis cum nostro Corbiniacensi fuit confusus; imo in tantum, ut circa medium sæculi jam senescentis ipse episcopus Lemovicensis, ut probant ejus litteræ ad Majores nostros tunc destinatæ, summopere dubitarit, essetne an non a nostro Corbiniacensi reipsa distinguendus. Accepit hinc litteris, rem discussit Joannes Stillingus, et collatis MSS., quæ varia habemus, utriusque Actorum exemplaribus, præfato episcopo rescripsit, sese, omni deposita dubitatione, credere, alterum ab altero plane esse distinctum. Illud autem non de quibusvis Sanctis nostri Actis, sed de nostris edendis intelligeris; extant enim alia, quæ, ut infra dicitur, ex utriusque Actis postea conflata, confusioni ansam verosimilius præbuere.

scpius xxvi
Novembris
quam hodie

2 Quamvis vero nostra satis antiqua, imo, ut num. 4 fiet manifestum, haud diu post Sancti obitum conscripta sint, locum tamen nec in Martyrologiis classicis, nec apud hagiologos vetustiores invenit, atque hinc suspicio oritur, magis ipsum post mortem, ac corporis sui translationem miraculis inclaruisse. Quod vero plures sint, qui eum annuntient die xxvi Novembris, quam qui id faciunt hodie, dum ejus festum recurrit, id me cum Bailletto in antecessum opinari facit, ejus Corpus xxvi fortasse Novembris die Corbiniacum translatum fuisse. Inter paucos itaque, qui id hodie præstant, palmam facile reportat Grevenus, quippe qui magis distincte atque prolive, post factam SS. MM. Maurorum mentionem, textum Tomus VII Octobris, Pars Prior.

suum ita prosequitur: Item Sancti Leonardi Corbiniacensis Confessoris. Qui, ut refert Vincentius lib. XXII, temporibus Lotharii regis in pago Cenomannico sibi et sequacibus suis constructo monasterio, tantæ inter omnes humilitatis exitit, ut Prioris nomen refugiens, cunctis se viliozem exhiberet: vita tandem et miraculis inclytus quievit circa annum DLIX. Minus recte id faciunt Saussayus in Supplemento Martyrologii Gallicani, et Ferrarius in Catalogo Generali Sanctorum, qui non sunt in Martyrologio Romano: prior quidem hujusmodi verbis: In agro Eduensi (Augustodunensi) cænobio Corbiniaco depositio S. Leonardi presbyteri et Confessoris, patientia, humilitate, austeritate, pietate necnon signis divinæ gratiæ tam in vita quam post mortem gloriosi: posterior vero sequentibus: In territorio Cenomanensi S. Leonardi presbyteri Corbiniacensis.

3 Præterquam enim quod Sanctus hic Corbiniaci nec commoratus umquam, nec mortuus aut sepultus fuerit, sat aperte citati Martyrologi innuunt, Sanctum, quem hodie celebrant, diversum sese putasse a S. Leonardo Vendoperensi, quem ipsi cum aliis pluribus, ut supra monui, die xxvi Novembris fastis suis inscribere. Errorem inde natum credo, quod in prælucentibus sibi monumentis non tantum bis diversisque diebus signatum S. Leonardum, sed diversis etiam in locis (hic Vendoperæ, ibi Corbiniaci) invenientes, aliunde verosimilius ignoraverint, id ideo factum, quod corpus ejus e cænobio Vendoperensi, idque xxvi, ut dicit, Novembris forsitan die Corbiniacum translatum fuerit. Minus a recto deviarunt Arnoldus Wion in Ligno vitæ die xxvi Novembris, et Petrus de Natalibus lib. x cap. cxi; tametsi enim et hi memoratam sæpe translationem ignorasse videantur, nihilominus Sanctum non nisi unum adstruunt, perperam tamen adiungentes, eum prius apud Corbiniacum (quod monasterium sæculo demum IX fundatum fuit) floruisse, ac dein in monasterio Vendoperensi abbatem factum ibidem feliciter obdormisse. Transeo alios, qui Sanctum memorant, Martyrologos, uti et Menologium Benedictinum Gabr. Bucelini: transeo pariter Saussayum, qui, quamvis ad diem xxvi Novembris Leonardum nostrum Elogio more suo satis amplo condecorant,

a Martyrologis, sed recentioribus tantum, annuntiatum.

F

auctores
S. D.

etiam biogra-
phum sub-
quam hie,

rent, nihil tamen referunt, quod vel infra non dicitur, vel in Actis edendis legi non poterit.

4 Quatuor Actorum exemplaria MSS., quorum singula in novem divisa sunt lectiones, Majores nostri accepere, brevia illa quidem, ast tam exacte, si minuscula quaedam demas, sibi invicem consona, ut ex eodem omnia fonte profu- xisse merito videantur. Annotavit in unius mar- gine Bollandus, sese id accepisse Parisiis a patre Dardes, hunc vero Carilepholi seu Anisolo, sic dicto a monasterio S. Carilefi in ditone Cenoma- nensium (S. Calais): in alterius vero, desumptum illud esse e MS. Tullensi; verum seu historiam ipsam seu narrandi styli consideres, mecum, puto, opinabere, dictas lectiones, antiquitas in ecclesiis legi solitas, Vitæ Sancti, prout primitus fuit exarata, egraphum esse. Auctoris nomen tametsi ignotum sit, fuisse tamen Sancto subæ- qualem, invicte probant hæc illius in fine narra- tionis verba: Sepulto autem eo, (S. Leonardo) per electionem eorum monachorum S. Domnolus (epi- scopus Cenomanensis) unum ex ipsis sibi constituit, et ordinavit abbatem: qui usque in hodiernum diem eandem sub sancta religione, disponente et ordi- nante episcopo, gubernat et regit cellulam. Item, quæ subdit num. 4 post narratum miraculum de serpente: Quod (miraculum) et nutu Dei cæteris fratribus manifestatum est. Sed et sicut ab ipsis didicimus, ab illo die in ipsa cellula nullus deinceps serpens a quoquam videri potuit.

omissis aliis,
edendum,

5 Alterum Vitæ exemplar ad manum est, de- promptum ex MS. ecclesiæ collegiatæ S. Lifardi in urbe Magdunensi (Mahun-sur-Loire), laudato egrapho Anisolensi longe quidem prolixius, at tanto minoris auctoritatis, quo plura sibi admixta habeat, quæ narrantur in Actis S. Leonardi Lemovicensis, uti quod fuerit frater S. Lifardi comitis Vindocinensis, cujus Acta nil tale refe- rentia illustravit Henschenius die III Junii: quod fuerit sub disciplina S. Remigii Rhemensis ar-chiepiscopi: quod dein sese contulerit ad mona- sterium Micicæense, ibidemque sub S. Maximino aliquandiu vicerit: quod e monasterio Micia- censi una cum fratre suo Lifardo egressus, illo ad Ligerim relicto, longius in solitudinem fuerit progressus. Hæc, inquam, aliæque de S. Leonardo Lemovicensi affirmata habes in ejus Actis, quæ quam exigui, utpote sæculo XII haud antiquiora, ponderis sint, plenius dicitur, dum festum ejus annue recolitur, die VI Novembris. Memoratum itaque exemplar ex utriusque Actis, ut num. 1 etiam monuimus, constat, cum post sæcu- lum XII per modum concionis conscriptum videat- ur, prelo indignum judicavimus. Habemus et alia duo Apographa, quorum unum ex MS. Ul- trajectino S. Salvatoris, alterum ex MS. Carno- tensi desumpta, sunt dumtaxat edendi egraphi Synopses; at quamvis ambo terminentur his ver- bis: Hujus Leonardi Vita apud Corbiniacum legitur, quia corpus ejus ibidem requiescit: unde et locus ipse propter miraculorum multitudinem quotidie a populis frequentatur, adeoque non videantur nisi post corporis translationem, quæ ante sæculum IX peracta non est, litteris mandata, quod tamen nonnulla contineant, quæ in edendis desunt, cum his collaturus, modo ad alios transeo, qui ejusdem Sancti Acta posterioribus sæculis typis edidere.

nactus sit, in-
certus tamen

6 Idiomate Gallico id fecerunt Bailletus die XV Octobris, Joannes Bondonnetus in Historia Episcoporum Cenomanensium (a), Antonius Corvaisierus in eadem Historia (b), Simon Martin

(a) Hist. des Evêq. du Mans., p. 167. — (b) Le Courvaisier, Hist. des Evêq. du Mans, p. 152. — (c) Vies des SS., p. 491. —

lib. III de Floribus Solitudinis, seu Vitæ Patrum Occidentis (c): Latino autem sed contractius Be- nedictus Gononus de Vitæ Patrum Occidentis (d) ex Bernardo episcopo Lodovensi, et Breviario Cenomanensi, Petrus de Natalibus lib. X cap. CXI, Cointius sparsim in suis Annalibus, aliique; ve- rum cum hi omnes Egrapho nostro in substan- tia consonent, ea tantummodo hic delibabimus, quæ nonnulli ex ipsis præter styli elegantiam, aliæque Rhetoricam spectantia, historiæ superad- didere. Corvaisierus, et ex eo Cointius Annal. Tom. I ad an. 541 § LXVI, Martin Bulteau Tom. I (e), Bondonnetus, Bailletus et Godescardus [seu Alb. Buller] Sancti Leonardi patrum assignant provinciam Leodiensem, quibusdam in ipsa na- tum asserentibus Leodiensi civitate, alii in Tun- grensi, atque hinc ad pagum Cenomanicum in Gallias commigrasse, solitarie vitæ desiderio accensum. Verum cum nec Egraphum nostrum, nec antiqua Breviaria, nec Bernardus Lodovensis apud Gononum, nec alia, quæ habemus, sat anti- qua documenta natale ejus solum edoceant, id con- jicere citatos scriptores haud immerito dixeris.

7 Quo tempore Sanctus in pagum Cenomani- cum advenerit quadamtenus indicant initialia laudati biographi verba: Sanctus, inquit, Leo- nardus ex eorum Sanctorum, qui tempore Inno- centii (Cenomanensis episcopi) adventientes et pere- grinam vitam ducentes in pagum Cenomanicum venerunt, societate erat. Sedit autem Innocentius Papebrochii, qui ejus Vitam die XIX Junii illustra- vit (f), calculo, annos circiter XLV, ab anno nimi- rum CCCXXVI ad annum DXLII; ast cum nullum tempus aliunde innoscat, et quot annos Sanctus vixerit, ignoretur, determinari nequit, num initio pontificatus S. Innocentii, num hoc aliqua sui parte propecto eo sese contulerit. Obisse in Actis dicitur sub Chilperico Francorum rege, filio scilicet Clotarii I, qui cum anno DLXI, ut Pagius aliique supputant, regnum Franciæ, seu potius Suessionense, mortuo patre, fuerit adeptus, consequitur, S. Leonardum non anno 559, ut MS. Ultrajectinum aliique nonnulli computavere, sed dudum posthæc vivere desuisse. Cointius mortem ejus collocat anno 565; alii vero plerique circa annum 570, quibus, eo quod idem tempus assignet MS. Carnotense, ad stipulari maluimus.

8 Sepultus fuit, ut ejus biographus refert, in cellula sua, quam apud fluvium Sartham, annuente Innocentio Cenomanensi episcopo, extruxerat; a quo loco olim, ut notat Corvaisierus, Vendopera vel Vandopera, Gallice Vendœuvre dicto, S. Leo- nardus in Additionibus ad Usuardum et alibi, quemadmodum initio dicimus, cognomen obtinet Vendoperensis. Habes hunc locum in provincia Cenomanensi ad dextram fluminis Sarthæ versus confinia Normanniæ, via altera ab Alenconio, dum hinc secundo Sartha discedis, itineris hora, appellatum vulgo Saint Leonard des bois, estque hodie parochia seu prioratus dependens ab abbacia S. Vincentii Cenomanensis. Fusius locum descri- bit Corvaisierus, qui et addit, haud procul inde, cum aqua decrescit, videri lapidem similem sepul- chrali, quatuor columnis sustentatum, quem alii ferunt stratum S. Leonardi, alii tumbam fuisse: item fontem, qui ibidem ad Sancti preces e monte quodam scaturire cœperit. Crevisse locum hunc post S. Leonardi adventum in ingens cœnobium, Acta quidem testantur, verum, posteaquam ejus corpus inde fuit ablatum, ob diminutum populi, quem frequentissimum fuisse Corvaisierus scribit, concursum paulatim intercidisse, et ita demum in

adventus ejus
in Cenomani-
am, obitusque
annus est:

E

corpus ejus,
Vendoperæ
sepultum,

F

(d) p. 209. — (e) Abrégé de l'hist. de l'Ordre de S. Benoit, p. 272. — (f) p. 855, n. 1.

parochialem

A *parochialem ecclesiam, sub Sancti nomine dicatam, conversum esse, cum Bailletis aliisque opinamur. Quandonam vero id contigerit, seu quando et quo Sancti corpus translatum fuerit, jam inquirendum.*

hinc Corbini-
eum

9 *Bailletus die xv Octobris descripta illius vita, sequentibus fere, quæ Latina facio, prosequitur verbis: Corpus ejus Vendoperæ mansit trecentos et amplius annos. Videtur ex metu Normannorum inde ablatum fuisse, ut eorum furori subtraheretur. Translatum fuit sub finem regni Caroli Calvi (id est versus annum 877) ad abbatiam Corbiniacensem. His similia in generali sua Collectione episcopatum et abbatiarum Franciæ (a) scribit Beaunierus, locum graphice aliquatenus etiam indigitans. Est autem Corbiniacum [Corbigny] in pago Morvino (vulgo Morvant) [pristin]i ducatus Nivernensis oppidum, a Nivernis leucis Gallicis fere 12, ab Augustoduno, ad cujus pertinet diocesis, aliquanto longius remotum; ita vero appellatur a Corbone viro nobili, qui cum pater fuerit Widraadi abbatis Flaviniacensis, videtur sæculo VII (obit enim Widradus versus medium sæculi VIII) in vivis egisse. Oppido Corbiniacensi, intermediis viæ centum passibus, præfata adjacet abbatia, quæ, quamvis Flaviniacensis, ab hujus quippe abbate Egilo circa annum 865 primum fundata, sit filia, ab illius tamen jurisdictione privilegio Paschalis Papæ II anno 1107 exempta fuit; deindeque post annos aliquot S. Leonardi Reliquiis, ut mox videbimus, dilata, S. Leonardi una cum oppido, idque verosimilius ad Corbiniaci S. Marculphi, quod oppidum Campaniæ est, distinctionem, nomenclationem induit. Satis itaque de loci notitia dictum ratus, redeo ad propositam questionem, seu quo et quandonam Sancti corpus translatum fuerit.*

translatum

10 *Scriptores Galliæ Christianæ tom. IV (b) de Hugone I abbate Flaviniacensi hæc perhibent: Ejus tempore corpus S. Leonardi abbatis Vendoperensis ex pago Cenomanensi illatum Corbiniacum, monasterio nomen suum indidit: annotarunt ad Marginem sed mendose: Circa 230 (forte 1130) ex Edna Christiana. Corvaisierus vero (c) et ex eo, ni fallor, Bondonnetus (d), nullam Corbiniaci facientes mentionem, asseverant, Sancti corpus usque ad tempora Roberti (nequit hic alius esse nisi filius Hugonis Capeti) regis Franciæ, qui ab anno 996 usque ad annum 1031 sceptrum tenuit, Vendoperæ quiescisse, atque honoratum fuisse: quo regnante, inquirunt citati auctores, Guilielmus comes Belesmensis (Belesmum, vulgo Bellesme seu Bellême, civitas est in comitatu Perchensi) transferri id jussit in ecclesiam collegialem, quam intra ambitum castris sui recenter extrui, et in ejusdem Sancti honorem jam pridem dedicari jusserat.*

forte iterum
iterumque
fuit.

11 *Ast quid jam ad propositam questionem dicendum? Cum argumenta, quibus vel uni vel alteri sententiæ refragemur, haud suppetant, præfatas tres sententiæ ægerrime conciliabis, nisi Sancti corpus semel iterumque Corbiniacum translatum fuisse concesseris: quid enim vetat, quo minus sæculo IX, dum frequentissime Normanni in Gallias irrupere, horum metu ablatum, eoque postea cessante, ad locum pristinum reportatum fuerit? Quid pariter, quominus dein Belesmum, atque hinc denuo sæculo XII Corbiniacum devenit? Ita, inquam, præfati scriptores, si tamen omnes verum perhibeant, conciliari utcumque poterunt. Illatas porro Corbiniacum Sancti Reliquias variis inclavisse miraculis, fidem faciunt*

(a) Recueil des Evêch. et Abbayes de France, t. II, p. 460. — (b)

laudata superius MSS. Carnotensis et Ultrajectini S. Salvatoris apographa nostra his verbis: Hujus Leonardi Vita apud Corbiniacum legitur, et corpus ejus ibi requiescit; unde et locus ipse propter miraculorum multitudinem quotidie a populis frequentatur. Hinc factum verosimilius, ut ejus festum non tantum in diocesis Augustodunensi et Cenomanensi, sed et alibi, ut Turonensi, Antisiodorensi, Senonensi, Sagiensi, Macloviensi, imo et Strigoniensi in Hungaria, aliisque, ut antiqua harum Breviaria Missaliaque die xv Octobris commonstrant, coli inceperit.

AUCTORE
S. D.

VITA S. LEONARDI

e MS. Anisolensi, collato cum MSS. Ultrajectino S. Salvatoris et Carnotensi, auctore anonymo subæquali.

CAPUT UNICUM.

In pago Cenomanensi condit monasterium: accusatus apud Clotarium regem sese purgat: inter orandum a serpente invasus nihil læditur: in cellula sua mortuus et sepultus, miraculis inclarescit.

Clarissimorum vita virorum quantum est meritum abundantior, tantum debet esse crebrior voce fidelium populorum: quoniam quidquid Dominus per suos servos et electos operatur, non est silendum, sed multo magis ad excitandas fidelium mentes prædicandum. De bonis igitur beatissimi Leonardi aliquid scribere conantes ab exordio notitiæ ejus incipere dignum judicavimus.

2 Sanctus igitur Leonardus ex eorum Sanctorum, qui tempore S. Innocentii episcopi advenientes et peregrinam vitam ducentes in pagum Cenomanicum a venerunt, societate erat b: qui et locum quærens, quo cellulam sub regulari Ordine ædificare una cum suis valeret, percepit quemdam locum a S. Innocentio episcopo in heremo super fluvium Sarte c, qui vocabulum ab ejusdem Leonardi nomine d accepit, atque cellula S. Leonardi de Boscis e nominatur usque in hodiernum diem. Qui postquam eundem locum a præfato episcopo, de cujus sedis ecclesiæ jure erat, accipere meruit, ejus adjutorio fecit ibidem ecclesiam in honore S. Petri Apostolorum Principis, et claustra atque reliquas officinas, monachis convenientes, ubi et nonnullos monachos congregare studuit, et sancta sub regula vivere docuit. Cujus meritis et bonis exemplis tantus concursus populi ibi erat per tres annos, dum cellula construeretur, et * tamen numquam ibi panis coctus fuisset *, nec clibanus ad panem coquendum factus, sed a vicinis et Deum timentibus hominibus, illuc pro amore Dei concurrentibus, panis sufficienter et reliqua pulmentaria ei suisque monachis atque

PROLOGUS

AUCTORIS.

Acta Sanctorum sunt fidelibus manifestanda.

Sanctus, conditio ad Sortham monasterio,

F

a

b

c

d

e

* lege ut

* lege fuerit

col. 476. — (c) p. 138. — (d) p. 168.

discipulis,

AUGUSTUS
ANONYMO.erescentaque
discipulorum
numero,

f

g

h

* militari

B

accusatus ab
invidis, ut sibi
regioque servi-
tio noxtus,

i

C

m

absolvitur,
orantem ser-
pens frustra
aggreditur;

discipulis, nec non et suis operariis afferebantur, in tantum ut omnibus abundarent.

3 Multi autem nobiles atque ignobiles sua relinquentes prædia et possessiones, atque omnia vendentes, amore vitæ æternæ dabant pauperibus: jungebant etiam se præscripto S. Leonardo, atque in ejus cellula congregabantur, afferentes illi, quæ residua erant, atque communiter ac regulariter vitam una eum eo ducebant, et *u* erant illis omnia *u* communia. *f* Unde factum est, ut antiquus hostis, invidia doctus, commoverit quorundam animos hominum contra eum, accusantes illum ad regem Francorum Clotarium *g* nomine: dicebant autem contra eum, quod eorum tam liberos quam servos suaderet, ut eorum servitia desererent, se suo famulatu subderent, et propterea ejus servitium implere non possent. Quam causam præfatus rex diligenter inquiri præcipiens, misit ad eum apocriarios *h* suos, qui si ita verum reperissent, eicerent eum inde, ne deinceps talia posset ibidem perpetrare. Qui citato cursu venientes ad eum, diligenter sibi imperata inquirunt: in quorum adventu etiam juvenis quidam communem ac regularem vitam diligens, nobilis genere et exercitabili *** negotio aptus, venit ad Sanctum Leonardum, indicans, sua omnia vendita habere, et maximam partem ex eis pauperibus attributam, et reliqua se afferre et in eorum communi ponere velle, atque cum eo et reliquis discipulis suisque monachis communem et regularem vitam ducere.

4 Quod prædicti regis apocriarii videntes et audientes, dicebant ad invicem: quid est necesse aliquem interrogare, aut quidquam inquirere super his, quæ dominus noster præcepit, cum jam nos ipsi vidimus, vera esse, quæ de ipso magone *t* dicta sunt? Tunc interrogant præfatum S. Leonardum, cur perverteret regnum Francorum, et homines suaderet temnere sua, atque regi suos milites auferre. Quibus S. Leonardus respondit: non subverto regnum Francorum, nec regi suos aufero; duo negavit, sed unum confessus est: negavit regi suos auferre, et regnum Francorum subvertere, sed confessus est, homines docere sua contemnere. Tunc illi inquirunt: jam te sociosque tuos totus pagus iste sequitur, et si ita peragere vobis licet, sicut ceptum habetis, non est hoc regnum Clotharii, sed vestrum. Quibus beatus Leonardus respondit: hoc regnum Christi Domini nostri est, qui nos proprio Sanguine suo redemit. Ad quos illi: nonne et senioris *k* nostri Clotharii est hoc regnum? Valde cupientes eum capere in sermone: sed ita temperavit ille sermonem suum, ut eorum falsa jacula veris clypeis retorqueret. Ait namque: non legistis, fratres charissimi, Dominum dicentem cuidam: *u* Vade, vende omnia, quæ habes, et da *u* pauperibus, et veni sequere me *l*? *u* Et alibi veritas ait: *u* Quicumque reliquerit patrem aut matrem, uxorem et liberos, fratres, sorores, domos *u* aut agros propter me, centuplum accipiet, et *u* vitam æternam possidebit *m*. *u* Si enim prædico et doceo, quæ Dominus noster Jesus Christus docere docuit, ut quid me arguitis?

5 Ad quæ illi nihil juste et rationabiliter respondere potuerunt, sed vocem discipuli fecerunt, atque videntes ejus conversationem, voluntarie velle se imitari illum responderunt; quod et nutu Dei factum esse dubium non est. Qui dum hæc renuntiarent Clothario regi supradicto, ipse expansis manibus ad cælum immensas Deo egit gratias; qui etiam ad prædictum opus explendum de fisci muneribus aliquod dedit adjutorium; insuper et dona illi non modica largitus est, quoniam diligebat

admodum servos Dei, et muneribus ditabat. Unde factum est, ut demum plures ad prædictam sanctam vitam converterentur, quam olim fecissent, et sic victo diabolo magis servitium Dei multiplicabatur et confortabatur *n*. Erat enim supradictus S. Leonardus affabilis, valde sanctorum Scripturarum floribus repletus, Deo amabilis et hominibus dilectus. Solitus namque erat Sanctus Domnolus *o* episcopus Cenomanensis, cujus et monachus erat, eum dirigere ad Sanctum Germanum *p* Parisiorum episcopum, qui ambobus dilectus et credulus erat *q*. Quadam autem die, dum memoratus Sanctus Leonardus in prædicta cellula sua secreto oraret, venit quidam serpens *r* ascendens super pedes ejus; inde erura ventremque circuiens, ac per sinum ejus exiliens nihil ei nocere valuit, neque orationes ejus perturbare potuit, sed statim ex sinu *s* ejus exiliens cecidit mortuus; quod et nutu Dei cæteris fratribus manifestatum est. Sed et sicut ab ipsis didicimus *t*, ab illa die ibi nullus deinceps serpens a quoquam videri potuit; quos ejus precibus et meritis inde fugatos esse credimus.

6 Obiit autem prædictus Sanctus Leonardus sub Chilperico *u* Francorum rege, Idibus Octobris in pace, plenus dierum in senectute bona, et sepultus est in supradicta cella a Sancto Domnolo antedicto episcopo: nam pridie antequam obiisset dictus Sanctus Leonardus, venit vox divina ad Sanctum Domnolum antedictum episcopum, præcipiens ei, ut iret Deo suis sanctissimis precibus animam commendare supradicti confessoris, quia de sæculo crastina die eum migrare, et cum Sanctis et electis Dei animam collocari oportebat. Qui statim cum suis ministris hoc, quod ei jussum divinitus fuerat, perficere non tardavit: nam et antedictus Sanctus Leonardus prænoscebat divinitus sancti pontificis adventum, præcepit fratribus, ut ad ejus ingressum se præpararent, et digne, ut seniorem Domini pontificem decebat, eum susciperent, et omnia necessaria ministrarent. Indicavit etiam se fratribus, ipsa die, postquam præfatus pontifex suam Deo commendaret animam, de sæculo exiturum. Adveniente itaque prædicto suo episcopo, ejusque animam commendante, mox Domino suam sanctam animam reddidit. Quo defuncto, dum sancta ejus membra portabantur ad tumulum, cæci tangentes ejus vehiculum, visum receperunt pristinum. Sepulto autem eo, per electionem eorum monachorum, sanctus Domnolus unum ex ipsis sibi constituit et ordinavit abbatem, qui usque in hodiernum diem eandem sub sancta religione, disponente et ordinante episcopo, gubernat et regit cellulam *x*. Ad præfixum namque S. Leonardis sepulchrum sæpissime ejus meritis multa miracula fiunt: ibi namque illuminantur cæci, sanantur leprosi, dæmonia eiciuntur, infirmi sanantur, et multæ virtutes fiunt, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et potestas in sæculorum sæcula. Amen.

ANNOTATA.

a Sic etiam vocatur in *Vitis B. Medardi Viro-manduorum episcopi, Constantiani abbatis, et Ludovici Pii imperatoris; apud Cæsarem vero et Livium populus Cenomanensis sub nomine Auler-corum venit.*

b Consule dicta num. 7 *Commentarii prævii.*
c *Oritur hic fluvius haud procul a celeberrima abbatiâ, vulgo La Trappe dicta, in confiniis Normannorum et Perchensium, atque hinc in Occidentem actus perrigat provinciam seu comitatum Cenomanensem,*

A *Cenomanensem, quemadmodum Theodolphus Aurelianensis lib. IV Carmine 6 apposite canit his metris :*

Est fluvius : Sartam Galli dixere priores,
Perticus hunc gignit, et Meduana bibit.

Fluctibus ille suis penetrans Cenomanica rura,
Mœnia qui propter illius urbis abit.

d *Alium hujus nominis vicum tabulæ exhibent via una alteraque ab urbe Cenomanensi in Occidentem leuca, ita verosimilius appellatum, quia eum Sanctum pro tutelari veneratur.*

e *Vide dicta num. 8 Commentarii prævii.*

f *Act. Apost. cap. IV §. 32.*

g *Regnare cepit Clotarius I, mortuo Clodoveo patre, cum tribus fratribus suis Theodorico, Clodomere et Childeberto anno dxi : quomodo autem inter ipsos facta sit regni divisio, Fredegarius in Epitome cap. xxx apud Pagium his verbis explicat : Sortitus est sedem Theudericus Mettis, Chlodomeres Aurelianis, Childebertus Parisiis, et Chlotarius Suessionis. Suberat Cenomania Clodomero, quo, anno 524 in bello contra Burgundos occiso, regnum ejus Childebertus et Clotarius biennio post, duobus filiis ejus pariter interfectis, partiti sunt ; adeo ut Cenomania ab illo tempore Clotario parere potuerit, tametsi hic non nisi anno 558, post mortem scilicet Childeberti fratris, universam Franciæ monarchiam fuerit consecutus.*

h *Nuntios hic sive legatos aut commissarios intellige.*

i *Legendum verosimilius mangone, quæ vox mancipiorum venditorem denotat : ideo autem mango hic odioso vocatur, quod homines seu regis seu privatorum servitio aptos ad se colligeret, ac velut in servitum abriperet.*

k *Senior idem est quod Dominus, unde vox Gallica Seigneur.*

l *Mat. XIX §. 21, Mar. X §. 21.*

m *Mat. XIX §. 29, Mar. XV §. 29.*

n *Apographa nostra Carnotense et Ultrajectinum hic inserunt sequentia : Erat ei erga miseros tante compassionis effectus ; quod hoc a Deo precibus impetravit, ut quicumque in carcere vel in compedibus teneretur, mox invocato ejus nomine solveretur. Verum hæc eadem leguntur in Actis S. Leonardi Lemonicensis, qui teste Corvaisiero, captivorum patronus, sicuti et noster surdorum, passim honoratur.*

o *S. Domnoli Acta, a coævo et oculato teste scripta, dedit Papebrochius die XVI Maji.*

p *Observat Henschenius in Commentario, S. Germani Actis XXVIII Maji prævio, num. 9 ex Actis S. Domnoli, arctissimam inter hunc et S. Germanum, uti et hic manifeste innuitur, intercessisse amicitiam ; unde sine fundamento in apographis nostris hæc addita credo : Perduravit itaque usque ad tempora S. Germani Parisiensis episcopi, et S. Domnoli, qui Innocentio episcopo Cenomanensi successit, qui cum eos forte ab invicem discordantes sedasset, in crastinum se finiendum . . . prædixit. Similia etiam refert Petrus de Natalibus lib. X cap. CXI : nihil enim de hac discordia egraphum nostrum, aut scriptores alii.*

q *Perperam addunt Corvaisierus, Bondonnetus et Coimilius, eostitisse etiam S. Leonardum admodum familiarem S. Cerenico ; ut enim in Commentario Vitæ illius VII Maji præmisso num. 9 notat Henschenius, S. Cerenicus integro plus sæculo S. Leonardo posterior est.*

r *Eapropter Sanctum hunc depingi in habitu monachali serpente circumvolutum, auctor est (a) Corvaisierus.*

s *Apographa nostra : Per capucium tunicæ ejus exiliens.*

t *Adisis dicta num. 4 Commentarii præv.*

u *Vide dicta num. 7 Comment. præv.*

x *Consule, quæ diximus num. 4 Comment. præv.*

(a) p. 159.

DE S. BAUDERICO SEU BALDERICO

C

CONFESSORE

F

IN DIOECESIBUS LINGONENSI ET ÆDUENSI

IN BURGUNDIA

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

C. G.

Sancti Acta fabulosa, cultus legitimus, ætas incerta.

FORTE SEC. VI
AUT VII.
Sancti Acta,
quorum plura
habemus

Antiquo apud Lingones comitatu Magnimontensi Nomen dedit (inquit Valesius in Notitia Galliarum) Magnus mons vel Magni-montense oppidum quondam clarum in Lingonibus, S. Sequani patria, tribus leucis ab ejus monasterio Segestro distans, nihil nunc præter nomen servans, Maimont enim vel Mesmont nuncupatur. Hoc in comitatu seu territorio, quod quam late patuerit, laudatus Valesius non edicit, natus est S. Baldericus, de cujus cultu et gestis quidquid in lucem

proferre possumus, duobus eruditissimis juxta ac studiosissimis Operis nostri quondam adjutoribus RR. PP. Vignerio et Chiffletio acceptum referre debemus. Imprimis ab his transmissa habemus tria Actorum S. Balderici exemplaria, quorum unum, quod descriptum notatur, Ex duobus Breviariis membranaceis, altero ecclesiæ Salvensis (Gallice de Salive) in dioecesi Lingonensi, et altero ecclesiæ Attalantensis (de Estalante) in dioecesi Augustodunensi, ad amussim quidem conso-

nat